



EUROOPA KESKPANK

EUROSÜSTEEM

# ÜHTNE EURO- MAKSETE PIIRKOND (SEPA)

◀ JAEMAKSETEENUSTE  
INTEGREERITUD TURG ▶

29

EURO



# SISUKORD

<b>Eessõna</b>	<b>5</b>
<b>Sissejuhatus</b>	<b>6</b>
<b>1. Ühtse euromaksete piirkonna (SEPA) loomine</b>	<b>7</b>
> Ülevaade	7
> Miks SEPA?	10
> Pangasektori algatused	11
> Ajakava	14
<b>2. SEPA mõju asjaomastele osapooltele</b>	<b>15</b>
> Tarbijatele	16
> Kaupmeestele	16
> Ettevõtetele	17
> Pankadele	17
> Infrastruktuuri pakkujatele	18
<b>3. SEPA komponendid</b>	<b>19</b>
> SEPA makseviisid	19
> SEPA infrastruktuurid	24
> Standardimine	25
> Õiguslik raamistik	26
<b>4. SEPA ja eurosüsteem</b>	<b>27</b>
> SEPA määratlus eurosüsteemis	27
> SEPA põhieesmärgid	27
> SEPA elluviimise tagamine	28
> Eurosüsteemi pikaajalised ootused	29
<b>Trükiandmed</b>	<b>30</b>





Jean-Claude Trichet

## EESSÕNA

SEPA ei eristata piiriüleseid ja siseriiklikke makseid euroala piires.

Alates euro pangatähtede ja müntide kasutuselevõtust 2002. aastal kasutatakse kogu euroalal sularahamakseteks ühisraha. Peagi on võimalik sooritada euroalal ka kontodelt sularahata makseid ühtsetel tingimustel ühelt maksekontolt olenemata sellest, millisesse euroala riiki makse tehakse.

Eurosüsteemis loetakse ühtne euromaksete piirkond (Single Euro Payments Area (SEPA)) looduks, kui kõiki euroalal eurodes tehtavaid makseid käsitletakse riigisiseste maksetena ning riigisiseseid ja piiriüleseid makseid enam ei eristata. See eeldab riigisiseste tavade ühtlustamist euroala riikide pangasektoris ning ühtlasi muutusi klientide harjumustes.

Need muudatused aitavad ühendada makseturge, tuues märkimisväärset majanduslikku kasu. SEPA võimaldab pakutavaid teenuseid paremini võrrelda ning edendab konkurentsi ja innovatsiooni. Uus lõimunud turg on kasulik ettevõtetele, kes peavad sammu tehnoloogia arenguga ja suudavad pakkuda tarbijatele tõhusamaid teenuseid. Konkurentsitihedas ja integreeritud majanduskeskkonnas tuleb vaadata kaugemale tulevikku, et tagada sama turvalised ja tõhusad jaemaksed nagu praegu parimaid makseteenuseid pakkuvates riikides.

SEPA edendab konkurentsi ja innovatsiooni ning pakub tarbijatele paremaid võimalusi.

On oluline, et SEPA projekti ei peetaks ühekordseks ettevõtmiseks, vaid jätkusuutlikuks tegevuskavaks, mille kaudu edendatakse Euroopa lõimumist ning püütakse igati parandada euroala jaemakseteenuste turgu. Ühtlasi aitab SEPA ellu viia Lissaboni strateegiat, mille eesmärk on tõsta Euroopa majanduse konkurentsivõimet ja toetada selle jätkuvat arengut. SEPA projektil on tähtis osa Euroopa ühisturu loomisel ja selle teostamiseks on vaja kõigi asjaosaliste, eelkõige pangasektori abi. Eurosüsteem toetab igati SEPA projekti elluviimist.

SEPA aitab suurendada Euroopa konkurentsivõimet.

Jean-Claude Trichet

Euroopa Keskpannga president



## SISSEJUHATUS

Pärast Euroopa Majandusühenduse loomist 1958. aastal hakati tegema samme Euroopa finantsturu tõhusamaks lõimimiseks. Olulisemateks sündmusteks olid eurole üleminek 1999. aastal ning euro sularaha kasutuselevõtt aastal 2002. Vähem silmapaistva, kuid siiski tähtsa sammuna jääb ajalukku ka TARGETi süsteemi ehk keskpankade vahendusel toimiva suurmaksete süsteemi käivitamine 1. jaanuaril 1999. TARGETi süsteem kujutab endast eurot kasutava finantssüsteemi põhialust ning selle kaudu viiakse ellu eurosüsteemi ühtset rahapoliitikat.

SEPA projekt on järjekordne oluline samm Euroopa lõimimise suunas. See võimaldab klientidel teha euroala piires ühelt kontolt sularahata makseid eurodes, kasutades ühtseid makseviise. Selle tulemusel hakatakse kõiki eurodes tehtavaid jaemakseid käsitlema riigisiseste maksetena ning euroalal ei eristata enam riigisiseseid ja piiriüleseid makseid.

Pangasektor käivitas SEPA projekti 2002. aastal, asutades Euroopa Maksenõukogu (*European Payments Council (EPC)*). Maksenõukogu koostab euromaksetele uusi reegleid. Tegevusse on lisaks euroala osapooltele kaasatud eksperdid teistest Euroopa Liidu riikidest, Islandilt, Liechtensteinist, Norrast ja Šveitsist. See annab ka euroalavälistele pangasektoritele võimaluse osaleda euromaksesüsteemis, võtta kasutusele SEPA standardid ja tavad ning aidata selle kaudu kaasa makseteenuste ühisturu loomisele.

Käesolev trükis annab SEPA projektist ülevaate. Eurosüsteem (Euroopa Keskpank (EKP) ja euroala riikide keskpangad) vastutab euroala maksesüsteemide tõrgeteta toimimise eest ning peab SEPA loomist euroalal eriti oluliseks. Seetõttu keskendub ka käesolev trükis eelkõige euroalale.



# ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA (SEPA) LOOMINE



## > ÜLEVAADE

### SEPA ON

- > piirkond, kus tarbijad, ettevõtted ja teised majandusagendid saavad asukohast olenemata teha ja vastu võtta riigisiseseid ja piiriüleseid euromakseid, lähtudes ühtsetest tingimustest, õigustest ja kohustustest.

### SEPA EESMÄRK ON

- > edendada Euroopa lõimumist konkurentsivõimelise ja uuendusliku euroala jaemakseteenuste turu kaudu, kus pakutakse paremat teenusekvaliteeti, tõhusamaid tooteid ning soodsamaid maksevõimalusi.

### SEPA PÕHIALUSE MOODUSTAVAD:

- > ühisraha;
- > ühtsed makseviisid euromaksete tegemiseks – krediti- ja otsekorraldused ning kaardimaksed;
- > euromaksete töötlemise tõhus infrastruktuur;
- > ühtsed tehnilised standardid;
- > ühtsed äritavad;
- > ühtlustatud õiguslikud alused, ning
- > pidev uute teenuste väljatöötamine klientidele.

# ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA (SEPA) LOOMINE

## SEPA EELDAB JÄRGMISTE OLULISTE OSAPOOLE KOOSTÖÖD:

- > **Euroopa pangasektor** vastutab euroala maksesüsteemide ümberkorraldamise eest. Alguses kaasnevad muudatustega küll suured kulutused, kuid pikemas perspektiivis võimaldab see pangasektoril säästa euroala maksetega seotud kulusid ning saada koguni lisatulu. Pangasektoris kooskõlastab SEPA projekti elluviimist sõltumatu Euroopa Maksenõukogu (EPC), kuhu kuulub 65 Euroopa panka, nende hulgas kolm Euroopa krediidasutuste ühendust ja Euroopa Pangaliit (*Euro Banking Association (EBA)*). Maksenõukogus on esindatud ELi liikmed, Island, Liechtenstein, Norra ja Šveits, kui käsitletakse euromakseid nendes riikides.

[www.europeanpaymentscouncil.org](http://www.europeanpaymentscouncil.org)

- > **Euroopa kliiringu- ja arveldussüsteemide** eesmärk on tagada, et SEPA makseviiside abil saaks teha makseid kogu euroalal. Tegevuses osalevad aktiivselt mitmed infrastruktuuri pakkujad, näiteks kaardimaksete töötajad, Euroopa Automatiseeritud Arvelduste Kodade Liit (*European Automated Clearing House Association (EACHA)*) ja Euroopa Pangaliit. EACHA töötab välja toimimispõhimõtted, et tagada infrastruktuuride (automatiseeritud arvelduste kodade) koostalitlusvõime. EBA on sisse seadnud esimese üleeuroopalise automatiseeritud arvelduste koja (*Pan-European Automated Clearing House (PEACH* või *STEP2*), mille vahendusel teostatakse nii piiriüleseid kui ka riigisiseseid jaemakseid eurodes.

[www.eacha.org](http://www.eacha.org)  
[www.abe.org](http://www.abe.org)

- > **Euroala ettevõtted** (äriühingud, kaupmehed, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted) aitavad luua standardeid, mille abil püütakse suuremal määral automatiseerida maksete käitlemist alates arve esitamisest kuni makseandmete kooskõlastamiseni. Nende tegevuse eesmärk on protsesse automatiseerida (*end-to-end straight-through processing (e2e STP)*), mis vähendab maksete tegemise ja vastuvõtmise kulusid. Ettevõtete finantsjuhid on koondunud Euroopa Finantsjuhtide Liitu (*European Associations of Corporate Treasurers (EACT)*).

[www.eact-group.com](http://www.eact-group.com)





# ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA (SEPA) LOOMINE



- > SEPA uusi makseviise hakkavad kasutama **riikide haldusasutused** ja **tarbijad**. Valitsus- ja haldusasutused peavad tegema suures mahus nii riigisiseseid kui ka piiriüleseid makseid, mis on seotud pensionite, sotsiaalkindlustusmaksete, muude toetuste ning maksustamisega. Seepärast on oluline, et haldusasutused võtaksid endale SEPAGA seoses kindla kohustuse. 2006. aasta oktoobris väljendas Euroopa Liidu majandus- ja rahandusministrite nõukogu (ECOFINi nõukogu) tugevat toetust SEPA loomisele.

[www.consilium.europa.eu](http://www.consilium.europa.eu)

SEPA projektis osalevad järgmised **haldusasutused**:

- > **Eurosüsteem** (EKP ja euroala riikide keskpangad) on avaldanud projektiga seotud ootusi mitmetes trükistes ning jälgib tähelepanelikult SEPA arengut.
- > **Euroopa Komisjon** on koostanud strateegia, mille eesmärk on kõrvaldada ühisturult kaubandustõkked ja lihtsustada eeskirju. Näiteks võib tuua ettepaneku makseteenuste direktiivi kohta.
- > Projekti edenedes oodatakse, et **riigisisesed ametiasutused** osaleksid üha aktiivsemalt SEPA makseskeemide kasutuselevõtu ettevalmistustes.

[www.ecb.int](http://www.ecb.int)  
[http://ec.europa.eu/internal\\_market](http://ec.europa.eu/internal_market)

# ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA (SEPA) LOOMINE

## > MIKS SEPA?

Euroala majandus ei suuda praegu veel ühisturu hüvesid kasutada.

Euroala majandus ei suuda praegu veel rahaliidu kõiki hüvesid täiel määral kasutada. Jaemaksete tegemine teistesse euroala riikidesse on sageli keeruline ja aeganõudev. Alles siis, kui selliseid probleeme enam ei teki, saab eeldada, et ühisraha on täielikult kasutusele võetud.

Hoolimata euro kasutuselevõtust 1999. aastal ja eurodes nomineeritud suurmaksete tegemiseks mõeldud TARGETi süsteemi väljaarendamisest esineb elektroonsete väikeseväärtuseliste maksete (jaemaksete) töötlemisel euroala piires jätkuvalt erinevusi. Kokkuvõttes ei ole makseviisid, standardid ja jaemaksete töötlemise infrastruktuur pärast euro kasutuselevõttu kuigi palju muutunud. Sellises keskkonnas peavad mitmes riigis tegutsevad ettevõtted, kel tuleb sageli sooritada piiriüleseid makseid, omama ka nendes riikides pangakontosid, et tagada maksete tõrgeteta teostamine.

Turgude killustatus takistab uuenduste levikut ja konkurentsi euroalal, mõjutades lisaks piiriülestele maksetele ka riigisiseste euromaksete tegemist. Lisaks on eri riikides kehtestatud erinevad eeskirjad ja nõuded. Ühtne raamistik võimaldab luua uuenduslikke makselahendusi, mida saab kasutada kogu euroalal.

Euroopa jaemakseteenuste killustatud turud asenduvad järk-järgult euroala tervikliku ja konkurentsivõimelise turuga.

SEPA eesmärk on luua integreeritud, konkurentsivõimeline ja uuenduslik turg, kus sularahata euromakseid hakatakse peatselt tegema üksnes elektroonselt. Seega on SEPA kasulik kõigile klientidele.



# ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA (SEPA) LOOMINE



## > PANGASEKTORI ALGATUSED

SEPA ettevalmistamisel keskendus pangasektor SEPA makseviiside arendamisele. Nende kasutuselevõtu hõlbustamiseks toimus tegevus kolmes etapis. Esmalt töötati välja uued krediid- ja otsekorralduste makseskeemid ning kaardimaksete raamistik. Seejärel uuriti, millised lisateenused võiksid tõhustada maksete käitlemist. Kolmandaks kehtestati maksete töötlemise infrastruktuuride põhimõtted ja käsitleti standardimisega seotud küsimusi.

Pangasektori klientidele pakutavad uued **makseviisid** on kooskõlas euromakseid käsitlevate uute eeskirjade, tavade ja standarditega.

Euroopa Maksenõukogu on koostanud eeskirjad kahe uue makseskeemi kohta ja pankadele mõeldud raamistiku järgmistele SEPA maksetoodete arendamiseks:

- > **SEPA krediidikorraldused,**
- > **SEPA otsekorraldused,**
- > **SEPA kaardimaksed.**

Krediid- ja otsekorralduste puhul minnakse üle uutele ühtsetele euromakseskeemidele. Euromakseid käsitlevad eeskirjad, tavad ja standardid on koondatud ühtsesse reeglistikku. Kaardimaksete puhul nähakse ette üleminekustrateegia, et anda aega olemasolevate skeemide ja nende haldurite kohandamiseks uute äri- ja tehniliste standarditega ning protsessidega. Euroopa Maksenõukogu kirjeldab oma seisukohavõtet, kuidas tuleks kaardiskeemide (ning kaartide väljaandjate, autoriseerimiskeskuste ja haldurite) toimimist kohandada, et need vastaksid SEPA kaardimaksete põhimõtetele. Mõlema strateegia puhul eristatakse skeemid (eeskirjad, tavad ja standardid) selgelt ülejäänud infrastruktuuridest.

Finantseerimisasutused vastutavad SEPA toodete kvaliteedi eest ning võivad pakkuda klientidele täiustatud SEPA tooteid, kui need on kooskõlas reeglistikus ja raamistikus määratletud skeemidega (vt Lisateenused).



# ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA (SEPA) LOOMINE

**Lisateenused.** SEPA skeemid võimaldavad finantseerimisasutustel iseseisvalt või ühiselt kavandada ja pakkuda klientidele täiustatud tooteid ja teenuseid.

**Tootetäiustused** hõlmavad järgmist: **Lisandväärtusteenused**

- > Maksete kiirem arveldamine;
- > Panga rahvusvahelise tunnuskoodi (*Bank Identifier Code (BIC)*) tuletamine rahvusvahelise kontonumbri (*International Bank Account Number (IBAN)*) alusel.
- > E-arved;
- > Elektroonne kooskõlastamine;
- > Internetipanga makselahendused.

Tootetäiustuste hulka kuulub näiteks see, kui pangasektor võimaldab klientidel krediidikorraldusi (kiirmaksed) arveldada tavapärasest kiiremini ehk ühe pangapäeva jooksul. Arveldamist tõhustab ka see, et maksete tegemisel piisab rahvusvahelisest kontonumbri (IBAN) ning klient ei pea teadma panga rahvusvahelist tunnuskoodi (BIC), mille teenuse osutaja tuletab hiljem IBANi alusel.

SEPA makseviisid pakuvad mitmesuguseid lisandväärtusteenuseid, mida võivad osutada nii pangad kui ka muud asutused. Eurosüsteem on esitanud Euroopa Maksenõukogule ja äriühingutele (nt EACT) üleskutse teha koostööd uute lahenduste loomisel ja miinimumnõuete väljatöötamisel sagedamini kasutatavate lisandväärtusteenuste puhul. Juba on alustatud **e-arvete** arendamist. Selle teenuse kasutamisel saadetakse kliendile arve otse Interneti-panka ning pärast seda, kui klient on arve aktsepteerinud, loob süsteem automaatselt maksekorralduse, mis sisaldab vajalikke andmeid nii maksja kui ka makse saaja kohta. Teine teenuseliik on **elektroonne kooskõlastamine**. Selle käigus seotakse makse elektroonselt arvega ning makse saaja kontole ilmub automaatselt teade makse laekumise kohta. SEPA makseviisid koos lisandväärtusteenustega loovad majanduses suuri säästmisvõimalusi, sest paberi kasutamine väheneb oluliselt ja maksete töötlemine on algusest lõpuni automatiseeritud.



# ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA (SEPA) LOOMINE



## Maksete automatiseeritud töötlemine

Lisandväärtus-  
teenused enne  
makse teostamist

Makse  
töötlemine

Lisandväärtus-  
teenused pärast  
makse teostamist

**Infrastruktuurid** tagavad euromaksete kliiringu- ja arveldussüsteemide toimimise.

Euroopa Maksenõukogu määratletud raamistikus selgitatakse infrastruktuuri pakkujatele kehtestatud eeskirju ja menetlusi. Infrastruktuuri pakkujateks on näiteks automatiseeritud arvelduste kojad, kaardimaksete töötlejad ning muud maksete töötlejad, kes tegelevad finantseerimisasutuste nimel makseandmete vastuvõtmise, töötlemise ja edastamisega. Siiani on infrastruktuuri pakkujad põhimõtteliselt vastutanud riigisiseste maksetega seotud eeskirjade, tavade ja standardite haldamise eest ning pakkunud töötlemisteenuseid finantseerimisasutustele. SEPA puhul on eeskirjad ja standardid määratletud SEPA skeemides, mis ei ole üldjuhul seotud maksete töötlemise infrastruktuuridega. See loob infrastruktuuri pakkujate vahelise konkurentsi ja võimaldab neil pakkuda teenuseid kõigile pankadele ja kaardimakseskeemide halduritele.

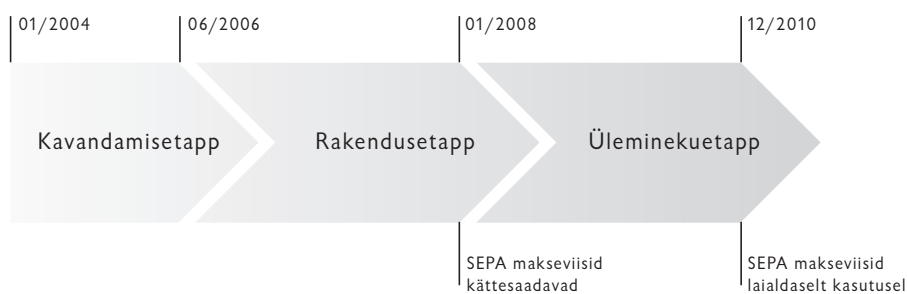
Esimest üleeuroopalist automatiseeritud arvelduste koda juhib *EBA Clearing*. EACHA töötab välja raamistikku, mis parandab Euroopa eri infrastruktuuride koostalitlusvõimet. See peaks võimaldama teha ning vastu võtta SEPA kredit- ja otsekorraldusi kõikjal Euroopas.



# ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA (SEPA) LOOMINE

## > AJAKAVA

Euroopa Maksenõukogu on jaotanud SEPA projekti kolmeks etapiks: kavandamine, rakendamine ja üleminek.



**Kavandamisetapp** algas 2004. aastal ja on nüüdseks peaaegu lõppenud. Selle käigus kavandati uued krediit- ja otsekorralduste skeemid, kaardimaksesüsteemid ning kliiringu ja arvelduse infrastruktuurid. Ühtlasi töötati välja turbenõuetega seotud asjakohased standardid ja spetsifikaadid.

**Rakendusetapp** algas 2006. aasta keskel ja jätkub 2007. aasta lõpuni. Selle käigus valmistatakse ette uute SEPA makseviiside, standardite ja infrastruktuuride kasutuselevõttu ning katsetatakse nende toimimist. Kõigis euroala riikides on loodud rakendamise ja ülemineku eest vastutavad siseriiklikud organid, mis jälgivad pankade, infrastruktuuride haldurite, haldusasutuste, äriühingute ja teiste kasutajate ettevalmistusi SEPA kasutuselevõtuks.

Viimaseks etapiks on **üleminekuetapp**, mille käigus on korraka kasutusel riigisiseseid ja SEPA skeemid. Kliendid saavad valida „vanade” ehk riigisiseste ja SEPA makseviiside vahel ning kliiringu ja arvelduse infrastruktuurid on suutelised töötama mõlemat liiki makseid. Eesmärgiks on minna turu loomulikust nõudlusest tulenevalt järk-järgult üle SEPA makseviisidele, nii et 2010. aasta lõpuks oleks valdav osa maksetehinguid juba SEPA standarditele vastavad.



## SEPA MÕJU ASJAOMASTELE OSAPOOLETELE



SEPA projekt mõjutab oluliselt kõiki osapooli, pakkudes nii uusi võimalusi kui ka väljakutseid. Luues euroalast integreeritud turu, suurendab SEPA konkurentsi ja võimaldab teenuseosutajatel oma teenuseid pakkuda kogu euroalal. Teenuseosutajate suurem hulk ja majanduslik mastaabisääst tagavad klientidele laiema valiku konkurentsivõimelisi maksevõimalusi. Lisaks pakub SEPA järgnevaid eeliseid:

# SEPA MÕJU ASJAOMASTELE OSAPOOLTELE

## > TARBIJATELE

Kuna SEPA makseviisid on kättesaadavad kogu euroalal, on tarbijail hõlpsam makseid sooritada.

- > Tarbijail on vaja **vaid ühte pangakontot**. Sellelt kontolt saab teha kredit- ja otsekorraldusi eurodes kõigisse euroala riikidesse sama lihtsalt nagu kodumaiseid makseid. Näiteks saab tasuda suvemaja või välismaal õppiva lapse korteriüüri ja maksta Euroopa ettevõtete pakutavate teenuste, nagu mobiilside, kindlustuse, kommunaalteenuste jm eest. Inimestel, kes elavad, töötavad või õpivad teises riigis, ei ole enam vaja eraldi pangakontot kodu- ja välisriigis.
- > Ka **maksekaartide** kasutamine muutub tõhusamaks, sest ühe kaardiga saab tasuda kogu euroalal. Samuti vähendab see sularaha kaasaskandmise vajadust.
- > Tarbijaile saab pakkuda **uusi teenuseid** olenemata riigipiiridest. Pangasektori pikaajaline eesmärk on hakata SEPA makseviise kasutama üksnes elektroonselt. See võimaldab ühendada makseid hõlpsalt lisandväärtusteenustega, näiteks tarbijaille ja ettevõtetele mõeldud teenustega, mis lihtsustavad makseprotsessi enne ja pärast makse sooritamist. Sellised teenused hõlmavad näiteks e-arveid, mobiiltelefoni või Interneti teel tehtavaid makseid, lennufirmade e-pileteid, krediiditeabe edastamist või andmete elektroonselt kooskõlastamist. Lisaks kulub tarbijail vähem aega maksete haldamiseks.

## > KAUPMEESTELE

Tarbijad eelistavad tšekkidele ja sularahamaksetele üha enam maksekaarte. Seega võib arvata, et tulevikus sageneb kaartide kasutamine veelgi. Kaardimaksete vastuvõtmiseks peab kaupmehel olema leping saaja pangaga, kes töötleb teavet makse ja kaardiomaniku kohta ning edastab selle kliiringu infrastruktuuri kaudu kaardiomaniku pangale. Selles valdkonnas pakub SEPA järgnevaid eeliseid:

- > Makse saajatel on võimalik töödelda kõiki, ka piiriüleseid SEPA nõuetele vastavaid kaardimakseid. SEPA keskkonnas võivad kaupmehed **valida ükskõik millise makse saaja** euroalal oma kaardimaksete töötlejaks. See suurendab konkurentsi ja vähendab kulusid.
- > Euroala müügikohtade makseterminalid muutuvad **üha standardsemaks**. Tänu sellele laieneb terminalide pakujate hulk ja kaupmehed saavad ühes terminalis vastu võtta suuremat hulka erinevaid kaarte. Konkurentsi tõus erinevate kaardimakseskeemide vahel vähendab teenustasusid.



# SEPA MÕJU ASJAOMASTELE OSAPOOLTELE

## > ETTEVÕTETELE

SEPA muudab maksete haldamise ettevõtetele lihtsamaks.

- > Ettevõtted saavad sooritada finantstehinguid eurodes **ühelt pangakontolt, kasutades SEPA makseviise**. Maksete käitlemine lihtsustub, sest kõigil laekuvatel ja makstavatel maksetel on ühesugune formaat. Koondades makse- ja likviidsusjuhtimise ühte asukohta, säästavad kogu euroala ulatuses tegutsevad ettevõtted nii kulusid kui ka aega.
- > **Lisandväärtusteenused**, nagu e-arved ja elektroonne kooskõlastamine, muudavad maksete käitlemise veelgi tõhusamaks. Praegu pakutakse neid teenuseid tihti vaid riigisiselt, sest maksete erinev formaat teeb piiriülese kasutamise keerukaks. Seda probleemi aitavad lahendada standarditud SEPA makseskeemid.

## > PANKADELE

Pakkudes uusi makseviise ja kogu euroala hõlmavat infrastruktuuri, toob SEPA pankadele mitmeti kasu.

- > Pankadel on võimalik **laiendada** oma tegevust ja konkureerida kogu euroalal, sest iga pank võib pakkuda oma teenuseid hõlpsamalt kõigile euroala kodanikele. Samuti saab tegevust laiendada, pakkudes lisaks SEPA toodetele lisandväärtusteenuseid.
- > SEPA tagab Euroopa edasise lõimumise ja **turgude tõhususe**. Kooskõlastades maksete teostamise tingimused, määratleb SEPA ühtsed eeskirjad ning tagab võrdse ja avatud juurdepääsu, kättesaadavuse, läbipaistvuse ning konkurentsi soodustava koostalitlusvõime, mis võimaldab pankadel saada teenuseosutajatelt paremaid tingimusi.
- > Määrusega 2560/2001 kehtestati võrdse teenustasu põhimõtte piiriülestele ja võrreldavatele riigisisestele maksetele ELi piires, kuid selle tagajärjel ei ole piiriüleste maksete teenustasud ja nende tegemise kulud tasakaalus. Tasakaalustamatust saab vähendada, kui muuta piiriüleste maksete käitlemine – nende töötlemine, kliiring ja arveldamine – riigisiseste maksetega võrreldes sama tõhusaks ja odavaks. See on ühtlasi SEPA põhieesmärk.

**Määrusega 2560/2001** kehtestati võrreldavatele riigisisestele ja piiriülestele maksetele ühesugused teenustasud. Alates 1. juulist 2002 hakkas määrus kehtima kaardimaksete ja pangaautomaatidest sularaha välja võtmise kohta ning alates 1. juulist 2003 kuni 12 500 euro suuruste krediidikorralduste kohta. Alates 1. jaanuarist 2006 kehtib määrus ka kahe eurokonto vahel tehtavate kuni 50 000 euro suuruste rahaülekannete kohta ELi piires.



# SEPA MÕJU ASJAOMASTELE OSAPOOLTELE

## > INFRASTRUKTUURI PAKKIJATELE

Süsteemihalduse eraldamine infrastruktuuri pakkujatest (nagu automatiseeritud arvelduste kojad ja kaardimaksete töötlejad) suurendab konkurentsi pakkujate vahel.

- > Infrastruktuuri pakkujad võivad **tegutseda sõltumata riigipiiridest**. SEPA makseviiside abil saavad nad osutada teenuseid kogu euroalal.
- > Erinevate infrastruktuuri pakkujate **koostalitlusvõime** ja sidusus saavad võimalikuks tänu ühtsetele tehnilistele standarditele.
- > Kaardimaksete töötlejad saavad **teenindada erinevaid kaardimakseskeeme ja maksete saajaid** kogu euroalal.

## SEPALE ÜLEMINEKU MÕJU KLIENTIDELE

SEPAle üleminek peaks mõjutama kliente võimalikult vähe, ehkki mõju lõplik ulatus sõltub pankade pakutavatest teenuseliikidest. Riigisiseste makseviiside asendamine SEPA makseviisidega võib siiski kaasa tuua mõningaid muutusi. Näiteks võidakse kliendi kodumaise arvelduskonto number asendada IBANi või BICiga. Ka maksete tegemiseks kasutatavad maksejuhiste vormid võivad erineda neist, mida praegu kasutatakse.





## SEPA KOMPONENDID

SEPA projekti lõplik eesmärk on muuta praegune killustunud euro jaemaksete turg ühtseks siseturuks. Euroopa Maksenõukogu töötab välja SEPA projekti alustalad. Järgmise etapina luuakse lisandväärtusteenused, mis edendavad elektroonsete maksete keskkonda, kus kõik SEPA nõuetele vastavate makseviisidega seotud protsessid on automatiseeritud.



### > SEPA MAKSEVIISID

Euroopa Maksenõukogu on määratlenud kaks makseskeemi – SEPA krediid- ja otsekorralduse – ning SEPA kaardimaksete raamistiku. Need SEPA makseviisid asendavad järk-järgult praegusi riigisiseseid makseviise.

# SEPA KOMPONENDID

## SEPA KREEDITKORRALDUS

SEPA krediidikorraldusskeem on ühtsetel eeskirjadel põhinev pankadevaheline makseskeem, mis töötleb eurodes algatatud krediidikorraldusi. Selles on määratletud teenuste ühtne tase ja ajakava, millele vastavalt süsteemis osalev finantseerimisasutus peab krediidikorralduse sooritama.

### SEPA krediidikorraldussüsteemi põhijooned

- > Süsteem on kättesaadav kogu SEPA piirkonnas.
- > Kogu summa krediteeritakse saaja kontole.
- > Makse suurus ei ole piiratud.
- > Maksimaalne arveldusaeg on kolm tööpäeva<sup>1)</sup>.
- > Süsteem on eraldatud töötlemise infrastruktuurist.
- > Konto tunnustena kasutatakse IBANit ja BICi.
- > Maksete tagasilükkamist ja tagastamist reguleerib ulatuslik eeskirjade kogum.

1) Arveldusaeg sõltub makseteenuste direktiivi lõplikust sõnastusest.

### Mis on krediidikorraldus?

Krediidikorraldus on maksja algatatud makse. Maksja (saaja) panka saadetakse maksekorraldus, millega antakse vahendid maksja (saaja) panga käsutusse. See võib toimuda mitme vahendaja kaudu.



# SEPA KOMPONENDID

## SEPA OTSEKORRALDUS

SEPA otsekorraldusskeem on ühtsetel eeskirjadel põhinev pankadevaheline makseskeem, mis töötleb eurodes algatatud otsekorraldusi. Selles on määratletud teenuste ühtne tase ja ajakava, millele vastavalt süsteemis osalev finantseerimisasutus peab suutma täita oma ülesandeid maksja pangana.

### Otsekorralduse kaks mudelit

Uus otsekorraldussüsteem koosneb kahest mudelist. Esimese mudeli puhul annab maksja volituse vahetult raha saajale, teise mudeli puhul aga vahetult oma pangale.

### SEPA otsekorraldusskeemi põhijooned

- > Süsteem on kättesaadav kogu SEPA piirkonnas, otsekorraldusi saab teha ükskõik millisele saajale.
- > Süsteemis saab teha nii regulaar- kui ka ühekordseid makseid eurodes.
- > Maksimaalne arveldusaeg on viis tööpäeva esimese makse korral ja kaks tööpäeva regulaarmaksete korral<sup>2)</sup>.
- > Süsteem on eraldatud töötlemise infrastruktuurist.
- > Konto tunnuskooidena kasutatakse IBANit ja BICi.
- > Maksete tagasilükkamist ja tagastamist reguleerib ulatuslik eeskirjade kogum.

### Erijooned

- > Loomisel on ka ettevõtetevaheline otsekorraldussüsteem (B2B).

2) Arveldusaeg sõltub makseteenuste direktiivi lõplikust sõnastusest.

### Mis on otsekorraldus?

Otsekorraldus on saaja algatatud makse, mis toimub saaja panga kaudu saaja ja maksja vahelise lepingu alusel. Otsekorraldusi kasutatakse sageli regulaarmaksete (näiteks kommunaalmaksete) tegemiseks.

Otsekorraldusi võib kasutada ka ühekordsete maksete tegemiseks, kui maksja annab selleks volituse.

# SEPA KOMPONENDID

## SEPA KAARDIMAKSED

SEPA kaardimaksed toimuvad ühtsete põhimõtete alusel, millega kaartide väljaandjad, makse saajad, kaardiskeemid ja operaatorid peavad kohanduma. Need põhimõtted on kindlaks määratud Euroopa Maksenõukogu ja neid nimetatakse SEPA kaardimaksede raamistikuks.

### SEPA kaardimaksede põhijooned

- > Kaardiomanik saab maksta ühe kaardiga kogu euroalal (kaupmehed võivad siiski võtta vastu vaid teatud kaubamärki kandvaid kaarte).
- > Kaardiomanikud ja kaupmehed saavad sooritada ja võtta vastu kaardimakseid kogu euroalal ühtsete ning järjepidevate põhimõtete alusel.
- > Maksekaartide töötajad võivad omavahel konkureerida ja pakkuda teenuseid kõigis euroala riikides, suurendades maksekaartide töötlemise usaldusväärsust ja tõhusust.

Mis on kaardimakse?

Maksekaardid võib jagada kahte põhiliiki.

- > **Deebetkaardid** – võimaldavad kaardi omanikel tasuda iga ostu eest vahetult ühelt kontolt.
- > **Krediitkaardid** – võimaldavad kaardi omanikel tasuda ostude eest teatud laenupiirangu ulatuses. Võlgnevus arveldatakse kogu summa ulatuses kindlaksmääratud ajavahemiku lõpus või osaliselt, kusjuures järelejäänud osa loetakse pikendatud krediidiks ning sellelt tuleb tasuda intressi.





## SEPA KOMPONENDID

### SEPA SULARAHHA

Maksesüsteemide tõrgeteta toimimiseks on vaja erinevaid vahendeid, sealhulgas ka sularaha.

Selleks, et luua sularahakäitlejatele ühtne euro sularaha piirkond (SECA), on EKP leppinud kokku mitmetes meetmetes, mis aitavad kaasa eurosüsteemi sularahateenuste ausa konkurentsi kujundamisele. Need meetmed mõjutavad pangasektorit, mis on eurosüsteemi peamine vastaspool sularahateenuste osutamisel, vahendades sularaha üldsusele. Liikmesriikide keskpankade sularahateenuste suurema lähenemise saavutamiseks keskpika aja jooksul võetakse täiendavaid meetmeid.

Kes emiteerib pangatähti?

EKPI on ainuõigus anda luba pangatähtede emissiooniks euroalal. Euro pangatähti lasevad ringlusse eurosüsteemi liikmesriikide keskpangad, kes varustavad pangasektorit pangatähtedega. Peamiseks jaotuskanaliks üldsusele on pangaautomaadid.



# SEPA KOMPONENDID

## > SEPA INFRASTRUKTUURID

SEPA kliiringu ja arveldamise raamistik sätestab põhimõtted, mille alusel infrastruktuuri pakkujad toetavad SEPA krediid- ja otsekorralduskeeme. Raamistikus eristatakse skeemide (eeskirjad erinevate makseviiside kohta) funktsioon ja vastutusvaldkonnad infrastruktuuridest (näiteks finantseerimisasutustele töötlemisteenuste pakkujad). Raamistik hõlmab ka erinevate infrastruktuuritüüpide (ulatudes üleeuroopalisest automatiseeritud arvelduste kojast ja gruppidevahelistest lepetest kuni kahepoolsete kokkulepeteni) liigitust.

### SEPA KLIIRINGU JA ARVELDAMISE INFRASTRUKTUURIDE PÕHIJONED

Eesmärk on luua infrastruktuurid kõigi euromaksete otseseks või kaudselt sooritamiseks, vastuvõtmiseks ja arveldamiseks. 2010. aasta lõpuks peaksid kõik infrastruktuurid suutma töödelda SEPA makseviise. Sama oluline on tagada infrastruktuuri pakkujate osutatavate teenuste ja hindade täielik läbipaistvus. SEPA kliiringu ja arveldamise raamistik peab seega tagama:

- > kõigi euroala pankade kättesaadavuse ja
- > süsteemi eraldatuse infrastruktuurist.

Mida kujutavad endast kliiring ja arveldamine?

**Kliiring** hõlmab maksekorralduste vastuvõtmist, töötlemist ja edastamist ning lõpliku arvelduspositsiooni kindlaksmääramist (kas üksiktehingute või tehingute rühma alusel).

**Arveldamine** tähendab vahendite ülekandmist maksjalt saajale (maksja pangalt saaja pangale).



# SEPA KOMPONENDID



## > STANDARDIMINE

Euroopa Maksenõukogu on vastu võtnud ühtse lähenemisviisi standardite väljatöötamiseks, et automatiseerida kõik eurodes sooritatud maksed.

- > EPC on kehtestanud **ärinõuded andmetele**, mida finantsvahendajad peavad üksteisega vahetama. Need nõuded on avaldatud reeglistikus *Rulebooks for SEPA Credit Transfers and Direct Debits*.
- > EPC on jaganud ettevõtetele kehtestatud nõuded **loogilisteks andmeosadeks**, mis avaldati väljaandes *SEPA Data Model*.
- > Rahvusvaheline Standardimisorganisatsioon (ISO) arvestas need loogilised andmeosad ümber universaalse finantssektori (UNIFI) **sõnumistandarditeks**, ehk UNIFI (ISO 20022) XML sõnumistandarditeks. Neil standarditel põhineb sõnumite saatmine standarditud keeles. EPC on kehtestanud SEPA rakendusjuhised, milles määratletakse UNIFI sõnumistandardite kasutamine.

Euroopa Maksenõukogu otsustas, et pankadevahelises suhtluses on UNIFI standardite kasutamine kohustuslik, klientide ning pankade vahelises suhtluses aga soovituslik.

Mida kujutavad endast standardid?

Standardid on tehnoloogiat, käitumist ja koostöömist valitsevad eeskirjad. Tehnilisi standardeid on vaja selleks, et võimaldada infotehnoloogiasüsteemide koostöömist ja -talitlust ning edendada makseprotsesside automatiseerimist.

# SEPA KOMPONENDID

## > ÕIGUSLIK RAAMISTIK

Ettepanud makseteenuste direktiiviga kehtestatakse SEPA makseid reguleeriv õiguslik raamistik. Direktiiv hakkab kehtima ka olemasolevate riigisiseste maksetoodete kohta. Direktiiv hõlmab kolme põhivaldkonda.

### ÕIGUS OSUTADA ÜLDSUSELE MAKSETEENUSEID

Direktiivi eesmärk on ühtlustada mittepankadest makseteenuste pakkujaile kehtestatud turule juurdepääsu nõuded. See loob võrdsed võimalused ja suurendab konkurentsi liikmesriikide turgudel. Nõuete ühtlustamisel võetakse arvesse ka turgude värskeimaid arengusuundi ja uute teenusepakkujate lisandumist.

### LÄBIPAISTVUS JA TEABELE ESITATAVAD NÕUDED

Direktiivis sätestatakse selgelt ja üksikasjalikult ühtlustatud nõuded teabele. Neid peavad järgima kõik makseteenuste osutajad, olenemata sellest, kas nad pakuvad SEPA makseteenuseid või riigisiseseid maksetooteid. See suurendab teenuste läbipaistvust ja ühtlustab täielikult riigisiseseid eeskirjad, mis praegu on liikmesriigiti väga erinevad.

Mis on makseteenuste direktiiv?

1. detsembril 2005 esitas Euroopa Komisjon ettepaneku siseturu makseteenuseid käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi vastuvõtmiseks. Direktiiviga tagatakse kõigi Euroopa-siseste maksete ühtne õiguslik raamistik.

### MAKSETEENUSTE KASUTAJATE JA PAKKIJATE ÕIGUSED NING KOHUSTUSED

Direktiiv loob selguse ja kindluse makseteenuste kasutajate ja pakkujate peamiste õiguste ning kohustuste kohta. Samuti kehtestab see SEPA jaoks vajaliku õigusliku raamistiku, ühtlustades liikmesriikide praegused väga erinevad õiguslikud nõuded.



# SEPA JA EUROSÜSTEEM

## > SEPA MÄÄRATLUS EUROSÜSTEEMIS

### **Eurosüsteem määratleb SEPAt järgmiselt:**

„Eurosüsteem näeb SEPAt makseteenuste integreeritud turuna, kus valitseb tõhus konkurents ning ei eristata piiriüleseid ja riigisiseseid makseid euroala piires.” Euroopa Komisjoni ja Euroopa Keskpanga ühisavaldus, mai 2006.

Miks eurosüsteem osaleb SEPA loomisel?

Eurosüsteemi huvi SEPA projekti ja maksesüsteemide üldise lõimimise vastu tuleneb Euroopa Ühenduse asutamislepingus sätestatud eurosüsteemi ülesandest edendada maksesüsteemide tõrgeteta toimimist ja tagada finantsstabiilsus.

## > EUROSÜSTEEMI PÕHIEESMÄRGID

Eurosüsteem soovib kaotada kõik tehnilised, õiguslikud ja ärilised tõkked praeguste riigisiseste makseturgude vahel ning:

- > teha SEPA kredit- ja otsekorralduste skeemid kättesaadavaks kõikidele kasutajatele,
- > kõrvaldada tehnilised tõkked, mis takistavad maksekaartide piiriülest piiranguteta kasutamist, ning
- > tagada, et makseid on võimalik teha terve euroala piires.



# SEPA JA EUROSÜSTEEM

## > SEPA ELLUVIIMISE TAGAMINE

SEPA edukuse tagamiseks toetab eurosüsteem ka erasektori algatusi. Eurosüsteem:

- > pakub suuniseid ja loob ootusi, et uus jaemaksete turg täidaks ELi huve parimal viisil;
- > teeb koostööd avaliku sektoriga tagamaks, et SEPA makseviisid võetaks varakult kasutusele kõigi riikide avalikes sektorites;
- > püüab tagada, et Euroopa Maksenõukogu võtaks arvesse kasutajate ootusi;
- > kooskõlastab teabevahetust:
  - > piiriüleisel tasandil Euroopa Komisjoni ja Euroopa Maksenõukogu vahelises suhtluses;
  - > riikide tasandil kõigis euroala riikides loodud kooskõlastusorganite kaudu. Organite töös osalevad üldjuhul riikide valitsuste esindajad, riikide pangaliidud ja keskpangad. Nende ülesanne on vastutada SEPA komponentide rakendamise eest ning tagada, et riikide pangasektorid saaksid piisavalt teavet ja jõuaksid teha ettevalmistusi SEPA kasutuselevõtuks.





# SEPA JA EUROSÜSTEEM

## > EUROSÜSTEEMI PIKAAJALISED OOTUSED

Eurodes tehtavate jaemaksete siseturu pidev arendamine toetab uuendusi, konsolideerimist ning kehtivate tavade ümberkorraldamist. Eurosüsteem eeldab, et pikema aja jooksul hakkavad kõik euroala riikide vahelised maksed toimima sisemaksetena ning neid saab teostada sama turvaliselt ja tõhusalt nagu praegustes parimates riigisisestes süsteemides.

### KVALITEET

SEPA projektiga luuakse euromaksete piirkond, kus makseid teostatakse sama kiiresti ja hõlpsalt nagu praegustes parimates riigisisestes süsteemides.

### KOOSTÖÖ

SEPA loomisel võetakse arvesse kõigi osapoolte ootusi ning neist teavitatakse kõiki asjaosalisi. Ehkki esialgu kujutab SEPA endast suurt väljakutset, pakub see pikema aja jooksul häid võimalusi saada kasu Euroopa lõimumisest ja tehnoloogia arengust.

### TURVALISUS

SEPA makseviiside kasutamisel suureneb klientide kindlustunne, sest maksete turvalisuse tagavad asjakohased turbenõuded.

### STANDARDIMINE

Kõiki euromakseid töödeldakse automatiseeritult ning kindlate avalike standardite kohaselt.

### VALIKUVÕIMALUS

Asjaomased osapooled saavad teha hästi informeeritud valikuid erinevate SEPA piiriüleste makseviiside vahel. Klientidel on võimalus ise otsustada, milliseid panku, maksekaarte ja otsekorraldusi kasutada. Ka finantseerimisasutused valivad ise sobivad maksesüsteemi infrastruktuuri pakkujad ja kaartide töötledajad.

### KONKURENTS

Luues euroalast integreeritud turu, suurendab SEPA konkurentsi ja võimaldab teenuseosutajatel oma teenuseid pakkuda kogu euroalal.

# TRÜKIANDMED

© Euroopa Keskpank, 2006

**Address** Kaiserstrasse 29,  
60311 Frankfurt am Main, Saksamaa

**Postiaadress** Postfach 16 03 19,  
60066 Frankfurt am Main, Saksamaa

**Telefon** +49 69 1344-0

**Koduleht** <http://www.ecb.int>

**Faks** +49 69 1344-6000

**Teleks** 411144

**Kujundus** Alexander Weiler,  
Visuelle Kommunikation,  
Hünstetten, Saksamaa

**Trükikoda** Kern & Birner GmbH & CO KG,  
Frankfurt am Main, Saksamaa

**Kõik õigused on kaitstud.**

ISBN (elektroniline versioon) 978-92-899-0105-5



